

Utazamaji muhimu wa uvuvi katika Ziwa Tanganyika: vizazi vijavyo bado vina samaki?

Waandishi: MUSHAGALUSA CIRHUZA DEO^{1*} & DE KEYZER ELIS L. R.^{2,3*}, BADESIRHE KALUME MODESTE⁴, HEEREN SENNE², HUGÉ JEAN^{5,6,7,8}, JANSSENS DE BISTHOVEN LUC³, MIGABO SERGE NDONDWA⁹, KMENTOVÁ NIKOL^{10,11}, MARWA BEATRICE¹², MULIMBWA N'SIBULA THÉOPHILE¹³, MUNUNDU MANGAZA ALINE¹⁴, MUTEREZI BUKINGA FIDEL⁹, MWANGAZA BINTI-SADIKI FRANCINE¹⁵, NABINTU BUGABANDA NOËLLA¹⁴, RAEYMAEKERS JOOST¹⁶, TUSANGA SYLVAIN¹², VAN STEENBERGE MAARTEN^{2,10,17,18}, VANHOVE MAARTEN P. M.^{2,10,11}, VERHEYEN ERIK¹⁸, VOLCKAERT FILIP A. M.², MASILYA MULUNGULA PASCAL^{13,19,20}

* MAWAZIRI WAKUU

Ujumbe muhimu

Uvuvi wa ziwa Tanganyika, chanzo cha mapato kwa mamilioni ya watu, ni katika hatari. Shughuli za wanadamu kuzunguka ziwa na mazoea mabaya ya uvuvi yanatishia hisa. Samaki imekuwa ngumu zaidi kununua kwa idadi ya watu. Rasilimali, ambayo ni pamoja kati ya nchi nne zinazotumia ziwa, inahitaji usimamizi mzuri na thabiti katika viwango vyote. Kulingana na uchunguzi wetu tunapendekeza hatua halisi za kuboresha hali hiyo.

Muktadha

Ziwa Tanganyika ni ziwa refu zaidi la maji safi zaidi ulimwenguni na lenye kina kirefu barani Afrika linaloshirikiwa na nchi nne jirani: Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Tanzania na Zambia. Uvuvi na shughuli zinazohusiana katika mkoa unaozunguka ziwa husaidia maisha ya zaidi ya watu milioni kumi, na hutumika kama chanzo kuu cha protini na mapato. Walakini, Walakini, maisha yao ya kesho yanatishia: matumizi mabaya ya pwani na bonde, matumizi ya mbinu zisizofaa za uvuvi na gia kwenye tovuti zilizopigwa marufuku,

Takwimu 1. Wavuvi kwenye ziwa Tanganyika wakivuta wavu haramu wa mkwabo baharini kutoka pwani huko Kilomoni, Uvira.

upotezaji na hasara baada ya mavuno, kanuni za zamani na matumizi yao dhaifu, inamaanisha kwamba samaki, ambao jana walikuwa wa kawaida na kupatikana kwa wote, wanakuwa leo rasilimali isiyoweza kupatikana tena.

Kwa hiyo, swali kama samaki bado itapatikana kwa vizazi vijavyo kuwa zaidi ya kubwa. Kulingana na uchunguzi wetu na tafiti katika uwanja, tunashauri suluhisho na mapendekezo ya kuboresha hali katika viwango tofauti vya uingiliaji.

Mifano

Takwimu 2. Wavu wa mbu kutumika kwa uvuvi haramu huko Kasenga, Uvira.

Idadi ya maeneo ya kutua	304
Idadi ya wavuvi	51.652
Urefu wa ukanda wa pwani (km)	807
Dadi ya wavuvi / km	64
Idadi ya vitengo vya kazi vya uvuvi	13.596
Watu walioajiriwa baada ya mavuno	23.154
Wasindikaji wa samaki	13.662
Jumla ya watu walioajiriwa katika uvuvi	89.796

Takwimu 3. Takwimu (LTA 2012) juu ya umuhimu wa uvuvi kuzunguka Ziwa Tanganyika (upande wa Congo).

Samaki wengi huzaa katika ukanda wa ziwa. Walakini, uvuvi haramu wa pwani, uchafuzi wa mazingira, ukataji miti na mazoea duni ya kilimo katika bonde, na uchimbaji wa vifaa vya ujenzi ni tishio kubwa kwa maeneo ya kuzaliana samaki katika ziwa.

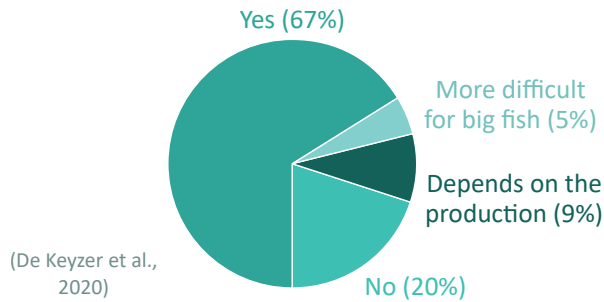

Takwimu 4, 5, 6. Ngia zisizo wazi za uvuvi ni kawaida katika Uvira. Matumizi yao yamepigwa marufuku na maafisa wa uvuvi (kushoto). Uvuvi na nyavu za mbu huharibu makazi ya pwani na huondoa hata samaki wadogo kabisa katika ziwa (katikati). Usindikaji usiofaa wa samaki husababisha hasara kubwa (kulia).

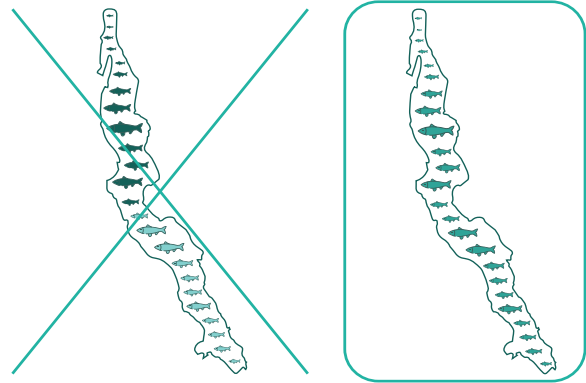

Takwimu 7, 8, 9. Uharibifu wa eneo wa ukanda pwani na uchafuzi wa mazingira (upande wa kushoto), kwa uharibifu wa miti kwenye vilima vinavyozunguka ziwa (katikati), na kwa uchimbaji wa vifaa vya ujenzi (kulia) huko Uvira (DRC).

Has it become more difficult to buy fish, compared to other food items? (n=125)

Takwimu 10. Mahojiano na watumiaji yaliyofanywa huko Uvira (Oktoba 2019, DRC), yalibaini kuwa samaki kutoka kwenye ziwa Tanaganyika imekuwa mdogo kupatikana kwa idadi ya watu tangu ukamataji ulipungua.

(De Keyzer & De Corte et al., 2019)

Takwimu 11. Samaki hawajui mipaka: jeni (maumbile) hisa ya samaki nyingi wa aina muhimu kwa uvuvi (ndakala: *Stolothrissa tanganicae*) ni sawa kila mahali katika ziwa. Hii ina maana samaki kusafiri sana katika ziwa na hifadhi zinahitaji usimamizi pamoja.

Takwimu 12. Kikundi cha Ushauri cha Sayansi (LT-SAG, ACARE), Entebbe, Novemba 5-7 2019.

Kwa rasilimali iliyoshirikiwa kama vile samaki wa ziwa Tanganyika, usimamizi wa kawaida ni muhimu. Wanasayansi wanaofanya kazi katika nchi shiriki hizo nne (CRH,

UB, DOF, UZ, TAFFIRI, ALT, KUL, RMCA, RBINS, UH, NU) wamekutana ili kukuza maono ya kawaida ya utafiti juu ya ziwa (CRH, Uvira, Oktoba 2019 na Agosti 2018; ACARE, Entebbe, Novemba 2019). Sasa ni juu ya mameneja wa ziwa kuungana na mchakato huu kuweka katika hatua za vitendo kulingana na ushauri wao. Hii itahakikisha kwamba vizazi vijavyo bado vinaweza kupata samaki.

Suluhisho

1. Mchanganyiko wa shughuli za kiuchumi, pamoja na kukuza kilimo cha samaki wa majini.
2. Upandaji miti na uendelezaji wa mbinu bora za kilimo katika bonde.
3. Utambulisho, uwekaji mipaka na ulinzi wa maeneo ya uzazi wa samaki.
4. Usisitizaji na mfululizo wa maafisa wa uvuvi, ikiwa pamoja na mafunzo na ujira (malipo) wao.
5. Kukuza shughuli nzuri za usindikaji samaki ili kupunguza hasara za baada ya kukamata.
6. Kukuza shughuli nzuri za uvuvi kwa uokoaji wa samaki katika ziwa.

Mapendekezo

Kutoka kwa mahojiano sanifu na wataalam, pendekezo zifuatazo zinaibuka kwa watunga sera:

1. Kuhimiza shughuli mbadala za uvuvi na kuwezesha upatikanaji wa mkopo.
2. Kuelimisha na kuhusisha watumiaji na mashirika ya wavuvi katika ufuatiliaji na udhibiti.
3. Fanya watu wafahamu umuhimu wa misingi ya uzazi wa samaki, tabia nzuri za uvuvi na uhifadhi mzuri wa samaki waliyotekwa.
4. Rahisisha na kutafsiri kanuni za uvuvi katika lugha za kawaida.
5. Kanuni za uvuvi za Mashariki kulingana na matokeo ya kisayansi.
6. Imarisha kanuni zilizopo juu ya uvuvi na udhibiti vikali mbinu za uvuvi na nyavu za uvuvi.

Kwa usimamizi endelevu wa rasilimali ya kawaida, umoja wa wanasayansi kutoka nchi nne za mkazo unasisitiza umuhimu kwa:

1. Harmonize kanuni za uvuvi katika ngazi ya kawaida, kikanda na kimataifa, ndani ya muundo na taasisi zilizopo.
2. Kuimarisha ushirikiano kati ya watunga sera.
3. Kuhimiza na kuimarisha ushirikiano wa kimataifa na kikanda kati ya wanasayansi.
4. Kukuza utafiti na elimu katika ufuatiliaji wa samaki, baiolojia ya samaki na ugonjwa wa samaki.

Picha na:

Deo Mushagalusa¹
Noella Nabintu¹⁴

Senne Heeren²
Els De Keyzer^{2,3}

Vifupisho:

CRH	Centre de Recherche en Hydrobiologie, Democratic Republic of the Congo
UB	University of Burundi, Burundi
DOF	Directory of Fisheries, Zambia
UZ	University of Zambia, Zambia
TAFIRI	Tanzania Fisheries Research Institute, Tanzania
ALT	Lake Tanganyika Authority, Burundi
KUL	KU Leuven, Belgium
RMCA	Royal Museum for Central Africa, Belgium
RBINS	Royal Belgian Institute of Natural Sciences, Belgium
ACARE	African Center for Aquatic Research and Education, USA
CEBioS	Capacities for Biodiversity and Sustainable Development, Belgium
UH	Universiteit Hasselt, Belgium
NU	Nord University, Norway

Ushirikiano wa waandishi:

1. Département de Biologie, Centre de Recherche en Hydrobiologie (CRH), République Démocratique du Congo (RDC).
2. Laboratory of Biodiversity and Evolutionary Genomics, KU Leuven, Belgique.
3. Capacities for Biodiversity and Sustainable Development (CEBioS), Operational Directorate Natural Environment, Institut royal des Sciences naturelles de Belgique (IRSNB), Belgique.

4. Ministère de l'Agriculture, Pêche et Elevage/ coordination d'Uvira, RDC.
5. Centre for Environmental Sciences, Hasselt University, Belgique.
6. Systems Ecology & Resources Management Unit, Université Libre de Bruxelles, Belgique.
7. Biology Department, Vrije Universiteit Brussel, Belgique
8. Open University of the Netherlands, Pays-Bas.
9. Département d'économie de pêche, CRH, RDC.
10. Department of Botany and Zoology, Masaryk University, Brno, République Tchèque.
11. Centre for Environmental Sciences, Research Group Zoology: Biodiversity & Toxicology, Hasselt University, Belgique.
12. Autorité du Lac Tanganyika (ALT), Burundi.
13. CRH-Uvira, RDC.
14. Département de Biologie, CRH-Uvira, RDC.
15. Ministère de l'Environnement/coordination d'Uvira.
16. Faculty of Biosciences and Aquaculture, Nord University, Norvège.
17. Biology Department, Royal Museum for Central Africa, Belgique.
18. Operational Directorate Taxonomy and Phylogeny, IRSNB, Belgique.
19. Unité d'Enseignement et de Recherche en Hydrobiologie Appliquée, RDC.
20. Département de Biologie, Institut Supérieur Pédagogique de Bukavu, RDC.

Wasiliana

Pascal Masilya (pascalmasilya@yahoo.fr)

Mpangilio: Lucie Ongena, CEBioS, 2020